

Јавно предузеће
„Палић-Луд“

**ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА
СПЕЦИЈАЛНИМ РЕЗЕРВАТОМ ПРИРОДЕ
„СЕЛЕВЕЊСКЕ ПУСТАРЕ“
ЗА 2019. ГОДИНУ**

Палић, новембар 2018. године

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Број: 353-02-2563/2018-04
Датум: 25.1.2019. године
Немањина 22-26
Београд

Министарство заштите животне средине, в.д. помоћника министра Јасмина Јовић по Решењу о овлашћењу број 021-01-5/11/2017-09 од 11.12.2017. године, на основу члана 54. став 4. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др. закон) и члана 23. став 2. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 47/18 и 30/18-др. закон), даје

САГЛАСНОСТ

на

**Програм управљања
Специјалним резерватом природе „Селевењске пустаре” за 2019. годину**

Образложење

Јавно предузеће „Палић Лудаш”, Палић, коме је чланом 9. Уредбе о заштити Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре” („Службени гласник РС”, број 37/97) поверено управљање тим заштићеним подручјем, доставило је 15. новембра 2018. године Програм управљања Специјалним резерватом природе „Селевењске пустаре” за 2019. годину на сагласност (у даљем тексту: Програм управљања). Одлуку о усвајању Програма управљања донео је Надзорни одбор Јавног предузећа „Палић Лудаш”, Палић, на 41. седници, одржаној 13.11.2018. године.

У складу са сугестијама датим од стране Министарства заштите животне средине, 22.1.2019. године достављен је коригован Програм управљања, на који Министарство заштите животне средине даје сагласност.

На Програм управљања дата је сагласност, имајући у виду да исти садржи приоритетне задатке, организационе и материјално-финансијске претпоставке и елементе за обављање послова управљања, односно циљеве заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање, детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја, приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава, а у складу са Законом о заштити природе, Уредбом о заштити Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре”, Плана управљања за период 2012-2021. године и Решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (број 03-2934/2 од 13.11.2018. године).

Ова сагласност саставни је део Програма управљања Специјалним резерватом природе „Селевењске пустаре” за 2019. годину.

Достављено:

ОП „Палић-Лудаш”, Кањински пут 17а, Палић
-Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Сектор за инспекцијске послове,
Бул. М.Пупина 16, Нови Сад,
- Архива

В.Д. ПОМОЋНИКА МИНИСТРА

Јасмина Јовић

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ „ПАЛИЋ-ЛУДАШ”
Број: 93
Дана: 30.01.2019 год
PALIC

УВОД

Основ за израду овог програма је Уредба о заштити Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ („Службени гласник РС“ бр 37/97), а у складу са Законом о заштити природе, члан 54. и Планом управљања СРП „Селевењске пустаре“ 2012 – 2021 (сагласност Министарства природних ресурса, рударства и просторног планирања бр. 353-02-936/2012-03 од 10. јуна 2013. године) и условима заштите природе (број решења 03-2934/2 од 13.11.2018.).

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Дефинисани су Планом управљања и према реализованим активностима датим у Извештају о остваривању програма управљања СРП „Селевењске пустаре“ почевши од 2013. године.

- Ревизија заштићеног подручја уз иновирање просторног концепта заштите (повезивање субјединица Резервата еколошким коридорима и новим будућим заштићеним подручјем у општини Кањижа – Предео изузетних одлика „Кањишки јараши“).
- Развијање и унапређивање чуварске службе. Даље развијање рада службе кроз опремање, додатну едукацију чувара (административни и технички аспекти бележења догађања на терену, картографске обуке, обуке у препознавању заштићених и инвазивних врста) од стране стручне службе.
- Приоритетне мере активне заштите природе и ревитализација угрожених станишта строго заштићених врста (локалитети у субјединицама *Селевењска шума* – чишћење и одржавање чистина – станишта црвене стежице (*Alkana tinctoria*), пешчарске перунике (*Iris arenaria*) и шарене перунике (*Iris variegata*), мразовца (*Colchicum arenarium*) – од зарастања; заштита угрожених врта као нпр. модроврана (*Coracias garrulus*), грабљивица, утина (*Asio otus*) – кроз сарадњу са Удружењем љубитеља природе „Riparia“; локалитети *Воловски папњак*, *Дегелица* и *Лофеј* – ревитализација влажних ливада организацијом и реализацијом кошења и сузбијања трске (у сарадњи са локалним становништвом) као наставак вишегодишњих активности.
- Наставак развијања традиционалних видова коришћења ресурса у циљу смањења деградационих процеса, а истовремено развоја одрживог коришћења природних ресурса кроз рад стручне и чуварске службе (организација и надзор кошења, организација и надзор испаше, организација и надзор сече трске). Ревизија концепта заштите природе у циљу боље ревитализације осетљивих станишта – замена приступа одржавања – повећавање површине под испашом и смањивање површина кошаница.
- Интензивирање и успостављање нове сарадње са корисницима подручја - локалним становништвом и локалном самоуправом у Кањижи у одрживом коришћењу простора Резервата кроз рад чуварске и стручне службе (пољопривредно земљиште, поштовање услова заштите природе).
- Наставак развијања базе података у функцији управљања, коришћења и праћења стања у циљу дефинисања програма активне заштите и бољег очувања заштићеног подручја уз развијање интерног ГИС и кроз пројекат Града Суботица.
- Развијање даљих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко и етно туристичких садржаја, уз даље уређивање Визиторског центра Лудаш (израда нових изложбених сегмената кроз сарадњу са Биолошким факултетом Универзитета у Београду).

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

A.1.1. Чување

У Специјалном резервату природе „Селевењске пустаре” чување и надзор представљају континуиране задатке у циљу превентивне заштите природних вредности и њихових станишта. Активности спроводи четири чувара који су организована у јединствену чуварску службу управљача (свим чуварима је у службеној легитимацији, у рубрици „напомена“ наведено да су чувари и у СРП „Селевењске пустаре“). Активности се спровode у сарадњи са осталим корисницима простора и у координацији са њиховим чуварским службама:

- Пољочуварска служба општине Кањижа (више извршилаца)
- Чуварска служба ЈКП „Војводинашума“ – шумари и лугари
- Ловочувар – ловиште „Суботичка пешчара“ – Ловачко удружење Суботица
- Ловочувар – ловиште „Капетански рит“ – Ловачко удружење „Капетански рит“

Чувар заштићеног подручја надгледа спровођење режима заштите, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора као и посетилаца резервата „Селевењске пустаре”. Чувар континуирано кроз теренски дневник извештава о свим променама у Резервату, као и о предузетим радњама (прекид или забрана радова, налог за довођење у претходно стање, комуникације са корисницима, надзор спровођења услова заштите природе). Стручна служба прати стање, подноси пријаве инспекцији, или судији за прекршаје и координира праћење поштовања услова заштите природе. Планира се наставак стандардизације свих наведених послова.

- Средства су намењена за бруто зараде чувара и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	495.709,25
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	123.927,31
Укупно	619.636,56

- Средства су намењена за остале трошкове чуварске службе (гориво, регистрације аутомобила, радна одећа и обућа – комплет униформа, гумене чизме и неопренски комбинезон, гуме за теренско возило, ранчеви за чуваре, ноћни доглед) и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	196.229,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	784.916,00
Укупно	981.145,00

Чувар на заштићеном подручју Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ – Милан Вукотић – још увек не поседује лиценцу (положени испит) за чувара заштићеног подручја, као ни Јединствени регистарски број. Чувар не поседује службену легитимацију чувара заштићеног подручја, која је у складу са Правилником о обрасцу службене легитимације чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014 и 97/2015). Будући да у јулском испитном року (јул 2018. године) чувар није имао све услове за полагање испита за чувара заштићеног подручја, конкретно – годину дана радног стажа (Правилник о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја - „Службени гласник Републике Србије“ број 85/2009), услове стиче у јануару 2019. године, када је и планирано полагање испита за чувара заштићеног подручја. Чувар

поседује службену одећу и обућу, са одговарајућим обележјима, у складу са Правилником о службеној одећи чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014).

Планирана је набавка новог теренског возила за потребе обиласка терена (Лада „Нива“), чувања заштићеног подручја и туристичку валоризацију заштићеног подручја. Постојеће возило које управљач поседује за потребе обиласка терена је у лошем стању, дотрајало је и током већег дела године је у квару и неупотребљиво.

- Средства су намењена за набавку новог теренског возила (Лада „Нива“) и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	1.029.120,00
Сопствени приходи од обављања делатности	257.280,00
Укупно	1.286.400,00

И током 2019. године, стручна служба управљача ће континуирано радити на пословима управљања заштићеним подручјем кроз: израду Програма управљања за 2020. годину, извештаја о остваривању програма управљања за 2019. годину, израду пројеката мера активне заштите (ревитализација станишта у Селевењској шуми, кошење у II степену заштите) и програма динамике активности на управљању популацијама строго заштићених врста (модроврана и друге заштићене и строго заштићене врсте).

- Средства су намењена за бруто зараде стручне службе и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	80.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	497.232,25
Буџет јединице локалне самоуправе	216.195,00
Укупно	793.427,25

1.2. Одржавање

Управљање отпадом

Планиране су уобичајене активности на одржавању реда и чистоће на одређеним локацијама: у Селевењској шуми – код Шумске куће (периодично током године), као и у другим субјединицама Резервата. Управљач спроводи превоз смећа до сабирног центра који је лоциран на Палићу и где га даље преузима надлежна комунална служба. Ове активности (организовање, сакупљање и одношење) реализује чуварска служба током редовних обиласка терена и повремено, кроз организоване активности са локалним становништвом, удружењима љубитеља природе и планинарима.

Будући да се ово заштићено подручје граничи са Републиком Мађарском, тачније, Европском унијом, током 2018. године је евидентирана појава нешто мањег броја миграната у односу на претходне године на заштићеном подручју, али је у заштитној зони и даље заступљен велики број лица организованих у групе. Континуирано присуство енормног броја људи на терену, гажење и одлагање отпада је изазвало велику штету на стаништима строго заштићених и заштићених врста (одложене огромне количине смећа, угажен терен). Штета се континуално санира и активности ће бити настављене и у 2019. години.

- Средства су намењена за одвоз/транспорт смећа, куповину цакова и заштитних рукавица и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	166.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	34.000,00
Укупно	200.000,00

Одржавање постојећег мобилијара

Током године је планирана поправка (замена носача, лакирање, фарбање) едукативних табли, канти и осматрачница дуж едукативних стаза по потреби (крађа, вандализам, и сл.). Планирана је и замена дела мобилијара и израда новог – дрвени мол/платформа за посетиоце изнад плавне шуме димензија 36 метара – дужина и 1,3 метра – ширина. Дуж едукативних стаза је планирана замена и постављање нових вештачких дупљи за птице (око 100 комада).

- Средства су намењена за набавку дрвеног материјала за израду мобилијара и вештачких дупљи и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	119.296,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	29.824,00
Укупно	149.120,00

Обележавање

Током 2019. године се, као и претходних година, планира обнављање уништених, украдених и оштећених табли граница и табли на улазним тачкама у СРП „Селевењске пустаре“. Исто тако се планира обнављање украдених и уништених ознака граница резервата према Правилнику о начину обележавања заштићених природних добара (Службени гласник Републике Србије, број 30/92, 24/94 и 17/96).

- Средства су намењена за набавку дрвеног материјала – дрвени стубови за маркирање граница Резервата и материјал за обнову/поправку информативних и табла забране и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	138.400,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	34.600,00
Укупно	173.000,00

Рад на развијању базе података (катастар, ГИС и др.)

Наставак развијања базе података – активност која се односи на спровођење режима и мера заштите и унапређивања кроз рад на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић – Лудаш“. И током 2019. године акценат ће бити стављен на унос и обраду података који се односе на станишта строго заштићених и заштићених врста; површине под инвазивним врстама, као и упоредну анализу података који се односе на дугогодишње пројекте. Конкретно сваки пројекат има свог координатора у стручној и чуварској служби, који до краја године сакупља све податке и спроводи упоредна истраживања у односу на успешност реализације пројекта. На тај начин се види тренд, тачније, колико су ефикасне активности на мерама активне заштите природе (станишта и таксона).

У 2018. години су представници стручне и чуварске службе прошли обуку за „Q – GIS“ и стекли знања за рад у наведеном програму. С обзиром да је управљач је сада технички добро опремљен (Trimble Geo 7 GPS са антеном, Trimble TDC 100 ручни GPS, Garmin ручни GPS и чланови чуварске и стручне службе су похађали 2019. године се планира интензиван рад на обиласку терена, картирању, уносу података у базу и обради наведених података. Поред овога, управљач ће наставити развој географског информационог система (ГИС) као до сада, кроз пројекат Града Суботица (ГИС СУБОТИЦА).

- Средства су намењена за годишњу накнаду за коришћење АГРОС сервиса (Trimble Pivot Platform софтвера) за креирање корекција (GPS/GLONASS) током мерења са GPS апаратом Trimble Geo 7 (до центиметарске тачности) и набавку софтвера GRIDER за трансформацију координата и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	32.160,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	8.040,00
Укупно	40.200,00

1. Приоритетне мере и активности на управљању културно – историјским вредностима

Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица води податке о непокретним културним добрима и евидентираним добрима на подручју и прописао је мере за њихову заштиту. Још 2017. године су започете активности на извођењу археолошког рекогносцирања терена на подручју Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“. Наведене активности су настављене 2018. године, а очекује се наставак и 2019. године.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

2. Управљање природним ресурсима

1) Мониторинг – праћење стања

Планирано је да се током 2019. године настави сарадња са Националним парком „Кишкуншаг“ из Мађарске на успостављању униформног система мониторинга, кроз појачано праћење стања таксона који се у Мађарској налазе на листи Natura 2000 врста. Дугогодишњим заједничким активностима су утврђене значајне врсте које се налазе са обе стране границе, а направљен је и план и динамика праћења популација наведених врста. У Србији још увек не постоји јединствена листа Natura 2000 врста, али ми очекујемо да ће велики број врста које смо дефинисали ући на будућу листу. Наша предложена листа за мониторинг представља списак од 8 биљних врста, 4 врсте инсекта, један представник риба, 4 водоземца, 1 врста гмизавца, 19 таксона птица и 10 таксона сисара, све је у складу и са *Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива*. Врсте које су у континуитету праћене протеклих година су обухваћене наведеном листом.

Рбр.	Назив	Народни назив (српски)	Народни назив (мађарски)	IUCN
1	<i>Astragalus dasyanthus</i>	козинац	gyarjas csúdfű	
2	<i>Centaurea sadlerana</i>	зечина, козја брада	sedler imola	
3	<i>Cirsium brachycephalum</i>	краткоглавичаста паламида	kisfészku aszat	Least Concern - LC
4	<i>Colchium arenarium</i>	пешчарски мрзовац	homoki kikerics	Least Concern - LC
5	<i>Iris arenaria</i>	пешчарска перуника	homoki nőszirom	
6	<i>Plantago schwarzenbergiana</i>	Шварценбергова боквица	erdelyi útifű	
7	<i>Sedum hillebrandtii</i>	панонски јарић	homoki varjúhaj	
8	<i>Taraxacum serotinum</i>		kései pitypang	
	Insecta			
1	<i>Colias myrmidone</i>		narancsszinű keneslepke	

2	<i>Isophya costata</i>		magyar tarsza	
3	<i>Lycaena dispar rutila</i>		nagy tűzlepke	
4	<i>Maculinea (Phengaris) teleius</i>	мочварни мравник	vérfű-hangyaboglárka	Near Threatened - NT
	Ihtiofauna			
1	<i>Misgurnus fossilis</i>	чиков	réti csík	Least Concern - LC
	Batrahofauna			
1	<i>Hyla arborea</i>	гаталинка	zöld levelibéka	Least Concern - LC
2	<i>Pelobates fuscus</i>	жаба чешњача	barna ásóbéka	Least Concern - LC
3	<i>Rana dalmatina</i>	шумска жаба	erdei béka	Least Concern - LC
4	<i>Triturus dobrogicus</i>	подунавски мрмољак	dunai göte	Near Threatened - NT
	Herpetofauna			
1	<i>Emys orbicularis</i>	барска корњача	mocsári teknős	Lower Risk/near threatened - LR/NT
	Ornitofauna			
1	<i>Alauda arvensis</i>	пољска шева	mezei pacsirta	Least Concern - LC
2	<i>Anthus campestris</i>	степска трептељка	parlagi pityer	Least Concern - LC
3	<i>Athene noctua</i>	кукумавка	kuvik	Least Concern - LC
4	<i>Circus pygargus</i>	еја ливадарка	hamvas rétihéja	Least Concern - LC
5	<i>Coracias garrulus</i>	модроврана - златоврана	európai szalakóta	Near Threatened - NT
6	<i>Coturnix coturnix</i>	препелица	fürj	Least Concern - LC
7	<i>Falco tinnunculus</i>	ветрушка	vörös vércse	Least Concern - LC
8	<i>Falco vespertinus</i>	сива ветрушка	kék vércse	Near Threatened - NT
9	<i>Hirundo rustica</i>	сеоска лапта	füsti fecske	Least Concern - LC
10	<i>Jynx torquilla</i>	вијоглава	nyaktekeres	Least Concern - LC
11	<i>Lanius collurio</i>	руси сврачак	tövisszűrő gébics	Least Concern - LC
12	<i>Lanius minor</i>	сиви сврачак	kis őrgébics	Least Concern - LC
13	<i>Merops apiaster</i>	пчеларица	gyurgyalag	Least Concern - LC
14	<i>Oenanthe oenanthe</i>	обична белогуза	hantmadár	Least Concern - LC
15	<i>Perdix perdix</i>	јаребица	fogoly	Least Concern - LC
16	<i>Riparia riparia</i>	брегуница	partifecske	Least Concern - LC
17	<i>Tringa totanus</i>	црвеноноги спрудник	piroslábú cankó	Least Concern - LC
18	<i>Upupa epops</i>	пупавац	búbos banka	Least Concern - LC
19	<i>Vanellus vanellus</i>	вивак	bíbic	Least Concern - LC
	Teriofauna			
1	<i>Apodemus agrarius</i>	пругасти миш	pirókegér	Least Concern - LC
2	<i>Cricetus cricetus</i>	хрчак	mezei hörcsög	Least Concern - LC
3	<i>Erinaceus europaeus</i>	јеж	európai sün	Least Concern - LC
4	<i>Lutra lutra</i>	видра	európai vidra	Near Threatened - NT
5	<i>Muscardinus avellanarius</i>	пух лешникар	mogyorós pele	Least Concern - LC
6	<i>Mustela eversmanii</i>	степски твор	molnárgörény	Least Concern - LC
7	<i>Nannopalax leucodon</i>	слепо куче	nyugati földikutya	Data Deficient - DD
8	<i>Plecotus austriacus</i>	љиљак	szürke hosszúfűlű-denevér	Least Concern - LC
9	<i>Sicista subtilis</i>	степски скочимиш	csíkos szöcskegér	Least Concern - LC
10	<i>Spermophilus citellus</i>	европска текуница	közönséges ürge	Vulnerable - VU

Планира се и наставак мониторинга станишта строго заштићених врста у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе из Новог Сада, поготову у циљу успостављања што боље полазне основе за предстојећу ревизију овог заштићеног подручја (у смислу граница, режима заштите и приступа и одабира мера активне заштите природе).

Наставиће се и праћење распрострањења неких инвазивних врста биљака (*Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*) – тренд распрострања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Активности на праћењу стања обавља чувар приликом редовних обилазака терена и стручни сарадник у сезонским периодима, у складу са условима заштите природе и извештајима о надзору Покрајинског завода за заштиту природе. Одређене податке о мониторингу, прикупљамо и од истраживача који раде на терену. Сви прикупљени подаци се уносе у горе поменућу базу. И током ове године се планира уношење локација гнезђења птица, као и популација заштићених врста биљака ГПС уређајем.

Средства за ову намену се обезбеђују кроз друге тачке овог програма – средства за зараде чувара и стручних сарадника и истраживачке активности на заштити биодиверзитета.

Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине је успешно аплицирао на IPA програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру другог позива са пројектом Заштита природе од инвазивних биљних врста („Nature Protection From Invasive Plant Species“ HUSRB/1602/12/0132). Пројекат обухвата активности и мониторинга инвазивних врста, анализе банке семена у земљишту, постављање мерних станица за мерење концентрације полена у ваздуху, механичко и хемијско сузбијање амброзије, едукативне активности и израду базе података инвазивних биљака на територији наших заштићених подручја. Активности се реализују на свим нашим заштићеним подручјима, као и на територији Националног парка „Кишкуншаг“, у Мађарској. Партнер Покрајинском секретаријату је Универзитет „John von Neumann University“ из Кечкемета. Реализација пројекта је започета 31.01.2018. и трајаће до 29.09.2019 године. На пројекту је ангажовано и Јавно предузеће „Палић-Лудаš“ кроз уговора о мониторингу и картирању инвазивних врста на заштићеним подручјима у склопу пројекта „PROTECT“ Monitoring and mapping of invasive species in protected areas for project „PROTECT“ HUSRB/1602/12/0132 – 5.7.2.). У 2019. години ће се наставити активности и мониторинг инвазивних врста, анализе банке семена у земљишту, постављање мерних станица за мерење концентрације полена у ваздуху, механичко сузбијање амброзије, едукативне активности и израду базе података инвазивних биљака на територији наших заштићених подручја. Активности ће се реализовати у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03-1165/2 од 14.05.2018. године.

- Средства су намењена за набавку аналитичке ваге за мерење семена (пропагулума) строго заштићених, заштићених и инвазивних врста биљака, као и других узорака биљног и животињског материјала и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	78.990,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	39.010,00
Укупно	118.000,00

2) Реинтродукција и реколонизација

Наставиће се програм „Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини”. Овај пројекат се реализује кроз сарадњу са Удружењем љубитеља природе „Riparia” из Суботице и базира се на постављању дупљи за гнезђење поменуте врсте. Број гнездећих парова модроврана на подручју СРП „Селевењске пустаре“ је значајно повећан у последњих пет година. За 2019. годину је планирана обнова постојећих оштећених и постављање већег броја нових вештачких дупљи за птице певачице, такође кроз сарадњу са Удружењем љубитеља природе „Riparia”.

На основу добијених резултата, и постојећег искуства, управљач током године планира да припреми пројекте активне заштите и других заштићених и строго заштићених врста.

Локалитет на ком су током 2018. године успостављени услови за гнезђење пчеларице (*Merops apiaster*) и ласте брегунице (*Riparia riparia*) – Лофеј – лесни одсек – ће се и ове године одржавати и пратиће се успостављање гнездилишне популације у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia”. И за 2019. годину је планирано маркирање младих птица у дупљама.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

3) Рекултивација

Део тршћака у депресијама појединих субјединица резервата се током зимских периода сече у циљу рекултивације. То је традиционалан начин коришћења трске у резервату. На основу исходног решења о условима заштите природе, стручна служба одређује локације и услове сечења/ кошења. Чуварска служба ће обављати организацију и надзор ових активности. Активности се одвијају према Програму коришћења тршћака усклађеним са условима заштите природе (број решења 03-93/3 од 06.03.2015. за период 2015-2019 године).

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Приходи од обављања делатности	50.000,00
Укупно	50.000,00

4) Ревитализација и мере активне заштите природе

- Наставиће се радови на кошењу секундарних тршћака у циљу ревитализације станишта влажних ливада (локалитет Лофеј, Траћук).
- Планира се даља организација активних мера заштите на пешчарским чистинама у Селевењској шуми (одељења 3/чистина 3, одсек ц,е и одељење 2/чистина 1,2 одсек а,б) – чишћење дрвенастог подраста, као и кошење и уклањање инвазивних врста. Будући да је Шумска основа за Селевењску шуму у изради, управљач ће током 2019. године достављати податке надлежном предузећу ЈКП „Војводинашуме“, како би наведене површине, које су под ревитализацијом, биле унете у Основу у том облику.
- Планира се ревитализација шумо-степских комплекса. Утврђена је потреба за чишћење непосредне околине храстова чију виталност угрожавају младе јединке друге врсте (првенствено амерички копривић) растући у непосредној близини стабала. Активности ће се реализовати у складу са решењем о условима заштите природе (број: 03-2019/4 од 11.10.2016.).
- Спроводиће се и даље мере заштите орнитофауне (постављање дупљи, зимска прихрана, одржавање мира у Резервату током репродукције и миграције). Ове активности се реализују кроз сарадњу и програме Удружења љубитеља природе „Riparia“.

- Наставиће се пројекат ревитализације станишта испашом козама и овцама на површинама у III степену заштите у складу са решењем о условима заштите природе број: 03-1970/2 од: 31.08.2017. године

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

5) Задаци и активности на заштити и управљању шумама

Селевењска шума је са површином од 85,15 ha државно власништво. Од 2107. године је Јавно предузеће „Војводинашуме“ постало корисник наведене шуме. Шумска основа за Селевењску шуму је у изради, а управљач ће током 2019. године достављати податке надлежном предузећу ЈП „Војводинашуме“, како би површине, које су под ревитализацијом, биле унете у Основу у том облику.

И током 2019. године, управљач, у циљу активне заштите пешчарских станишта биљних врста на чистинама унутар шуме, планира да и даље обавља одређене активности чишћења и активност организовања сакупљања грања и чишћења подраста на одређеним површинама, све кроз интензивну сарадњу са корисником. Такође, управљач ће током 2019. године доставити кориснику и надлежном заводу за заштиту природе податке који се односе на локације станишта строго заштићених и заштићених врста биљака и животиња; податке о гнездећим паровима и локацијама гнезда, као и информацију о површинама које се налазе под ревитализацијом. Поред законске обавезе достављања наведених података, циљ је и да се спречи негативно несмотрено деловање корисника, у смислу уклањања стабала на којима су гнезда птица, или станишта неког од строго заштићених и заштићених таксона.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

6) Задаци и активности на заштити и управљању ловном фауном

И у 2019. години се планира даља сарадња са корисником ловишта „Суботичка пешчара“ у оквиру кога је и СРП „Селевењске пустаре“ – Ловачко удружење „Суботичка пешчара“ и корисником ловишта „Капетански рит“ – Ловачко удружење „Капетански рит“. Планиран је наставак интензивне сарадње који је започет 2017. године, будући да је ловачко удружење током 2017. године подигло 3 осматрачнице (ловачке чеке) на самој граници резервата – додирној тачки заштитне зоне и заштићеног подручја. Наставак сарадње ће се огледати у обуци представника ловачког удружења за нпр. потраживање решења о условима заштите природе за своје активности (излов пренамножене дивљачи и сл.), подизање нових осматрачница, боравак/ пролазак у резервату.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

7) Задаци и активности на заштити и управљању риболовном фауном

На подручју СРП „Селевењске пустаре“ није проглашено рибарско подручје, у складу са мишљењем Покрајинског завода за заштиту природе (број 03-2157/2 од 26.10.2016.) у ком је наведено да „у воденим стаништима у СРП „Селевењске пустаре“ услед неповољног хидролошког режима условљеног нивоом подземних вода и педолошком структуром (песковито земљиште, велике осцилације нивоа подземне воде, пресушивање у летњим периодима, висока заслањеност) није забележено стално присуство ихтиофауне, пошто не постоје услови за формирање и дугорочни опстанак стабилних популација риба. Стога, у смислу члана њ22, став 1, тачка 28 Закона о о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Сл гласник РС“, бр. 128/14) ова водена станишта не могу се сматрати риболовним водама. Имајући у виду ове чињенице, као и ограничења која пролазе из Уредбе о заштити СРП „Селевењске пустаре“ („Сл. гласник РС“, бр. 37/97), сматрамо да на овом заштићеном подручју није потребно проглашавати рибарско подручје“. На основу мишљења Завода,

ЈП „Палић-Лудаш“ не планира се проглашавање рибарског подручја унутар СРП „Селевењске пустаре“.

Послове надзора и чувања водених станишта (заједно са ихтиофауном) на територији СРП „Селевењске пустаре“ ће и током 2019. године обављати чувар заштићених подручја у складу са Законом о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – испр. и 14/16)), Уредбом о заштити СРП „Селевењске пустаре“ („Сл. гласник РС“, бр. 37/97) и Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ („Службени гласник РС“, бр. 70/2014).

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

8) Задаци и активности на заштити, развоју и управљању пољопривредним земљиштем

Део пољопривредног земљишта је у државном власништву. Мали део ових површина је издаван у закуп (делови II и III степена заштите) током претходних година. Стручна служба управљача је почетком 2016. године доставила Комисији за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице податке у вези са површинама које се налазе на заштићеном подручју, у циљу изузимања наведене површине из Програма. Градска управа Града Суботице – Служба за пољопривреду и пољопривредно земљиште је доставила податке Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде (дописом број: IV08/II-320-77/2018 од 04.07.2018. године) и затражила да се нађе начин да управљач правно – формално може да постане корисник површина које су у програму лицитације пољопривредног земљишта и то на површинама у режиму II и III степена заштите на којима се реализују пројекти ревитализације у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број:03-3373/2 од 19.01.2018. године). Наведено министарство је доставило допис Градској управи (допис број:951-01-01859/2018-14 од 11.07.2018. године) у ком наводи да се заштита и развој заштићених подручја спроводи према Програму заштите и развоја наведеног заштићеног подручја, на који сагласност даје Министарство заштите животне средине. С обзиром на горе наведено, управљач у прилогу овог програма доставља листу катастарских парцела на којима се спроводи ревитализација станишта.

Циљ је очување карактеристика станишта – влажних ливада и фрагмената степске и слатинске вегетације. Због распарчености природних станишта негативни утицаји пољопривредног окружења и присуства људи су изузетно јаки. Ширење инвазивних врста и сукцесија екосистема, без контролисаних активности на спровођењу мера активне заштите, води пропадању станишта и врста. На површинама које су предмет ревитализације станишта идентификоване су строго заштићене врсте биљака и животиња, које се налазе на листи строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива – Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Сл. гласник РС“, бр. 5/2010), Прилог I – Строго заштићене дивље врсте биљака, животиња и гљива.

Предлажемо изузимање свих катастарских парцела на којима је евидентирано присуство наведених таксона (табела у прилогу: Ревитализација)

Надаље, као и претходних година, чуварска служба ће у континуитету радити на контроли кошења ливада у циљу спровођења режима (кошење после завршетка цветања заштићених и строго заштићених врста биљака, остављање непокошених трака у ширини од једног до десет метара, као прибежиште за фауну) и испаше (број грла по хектару, кретање ван станишта заштићених врста у генеративном периоду) ће се одвијати континуирано. Такође, чуварска служба ће у континуитету радити на контроли спровођења активности по решењима о условима заштите природе.

Кошење ливада се контролише у сврху спровођења режима (кошење после завршетка цветања мочварних орхидеја, сибирске перунике, мале свећице и дугих заштићених врста, остављање пруга за заштиту фауне), а надзире се и испаша (број грла по ha, кретање ван станишта заштићених врста у генеративном периоду). Планира се рад чуварске службе у надзору поштовања Услови заштите

природе. Управљач ради на формирању посебне базе података о корисницима/закупцима. Планирају се активности на конверзији њива најслабијег квалитета у пашњаке, или у шумско земљиште.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Буџет јединице локалне самоуправе	300.000,00
Укупно:	300.000,00

Пројекат: Унапређење стања станишта - активне мере заштите на значајним локалитетима у Специјалном резервату природе „Селевењске пустаре“

Степен заштите	Катастарска општина	Број кат. парцеле	/	Подброј	Део	Намена	Класа	Површина (ha)
3	КО Бачки Виногради	1				ЛИВАДА	2	22.3643
3	КО Бачки Виногради	4				ЊИВА	4	3.3366
3	КО Бачки Виногради	33				ЛИВАДА	2	2.4193
3	КО Бачки Виногради	34				ЊИВА	4	5.7752
3	КО Бачки Виногради	53			1	ЛИВАДА	2	1.4654
3	КО Бачки Виногради	53			2	ЛИВАДА	3	1.7331
3	КО Бачки Виногради	54				ПАШЊАК	4	12.3576
3	КО Бачки Виногради	56				ЛИВАДА	2	0.5345
3	КО Бачки Виногради	79				ПАШЊАК	4	11.7125
3	КО Бачки Виногради	80				ЛИВАДА	3	0.0734
3	КО Бачки Виногради	81				ЊИВА	4	2.2883
3	КО Бачки Виногради	370				ЊИВА	3	2.6155
3	КО Бачки Виногради	371				ЛИВАДА	2	4.2822
3	КО Бачки Виногради	372				ОСТАЛО ПРИРОДНО НЕПЛОДНО ЗЕМЉИШТЕ		0.2785
3	КО Бачки Виногради	373				ЛИВАДА	2	0.2999
3	КО Бачки Виногради	378				ПАШЊАК	2	27.0338
						Укупно (ha)		98.5701

9) Задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама

Пратиће се стање вода у каналској мрежи, нарочито одржавање нивоа вода у зимском и летњем периоду у комуникацији и развијању сарадње управљања са ДТД ВДП „Северна Бачка“ и надлежног водопривредног предузећа из Сенте.

Наставиће се даљи рад на изради новог Правилника о режиму вода у сарадњи са заинтересованим субјектима (Град, водопривреда, Покрајински завод за заштиту природе и други субјекти). Ове активности су и у склопу припремних студија и пројекта санације језера Палић и Лудаш (оба језера су повезана) и Плана за унапређење еколошког стања језера Палић и околине („Службени лист“ Града Суботице број 24, од 15. јула 2014. године). Управљач је у другој половини 2018. године организовао више састанака са надлежним субјектима и за 2019. годину је планирана израда новог правилника о режиму вода. За реализацију наведених активности управљач неће имати додатних трошкова.

Током 2019. године је планиран наставак реализације IPA пројекта (HUSRB/1602) под називом: „Sustainable wetland management of the transboundary Palic-Ludas catchment area“ (Одрживо управљање влажним стаништима прекограничног водозавхвата језера Палић и Лудаш), где је управљач укључен као партнер, а главни партнер у Србији је Грађевински факултет у Суботици, Универзитета у Новом Саду. Са мађарске стране је партнер „Eötvös József“ Факултет у Баји, Универзитета у Сегедину. Пројекат ће се бавити истраживањем водозавхвата на целом сливном подручју. Поред мониторинга вода, радиће се и мониторинг индикаторских група живих организама (макрофитска вегетација, фито - и зоопланктон, инсекатске групе, пауци, рибе, водоземци, гмизавци, птице и сисари). Циљ истраживања је да се на бази података који се добију током истраживања, израде Препоруке за управљање воденим стаништима на целом сливном подручју. Реализација пројекта је започета 2017. године, трајала је током 2018. године и наставиће се наредне, 2019. године до 30. септембра. У 2019. години Управљач ће радити на следећим активностима:

- Сакупљање теренских података (ангажовањем спољних стручних сарадника са дозволом)
- Организовање података (литературних и теренских)
- Заједнички рад са партнерима на изради ГИС базе података и припреми тематских карата
- Заједнички рад са партнерима на анализи података (литературних и теренских) са аспекта управљања влажним стаништима
- Комуникација са корисницима простора (организовањем семинара и презентација)
- Учешће у припреми штампаних материјала и документарног филма
- Сакупљање пропагулума аутохтоних биљних врста и садња, односно, размножавање истих у реновираном стакленику управљача
- Промоција пројекта

За планиране активности ЈП „Палић-Лудаш“ је одобрено 7.657.000,00 динара.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Планира се наставак реализације програма (програм са предшколцима, програм за ниже разреде основне школе, уобичајена презентација заштићеног подручја за посетиоце, посебни часови са средњошколцима – заштита земљишта, заштита вода, заштита врста; посебни програми за студентске екскурзије са унапред договореним темама итд. са посетиоцима – љубитељима природе у склопу рада Визиторског Центра Лудаш, и интензивнији развој програма посматрања птица.

Планира се реализација традиционалног еко кампа (локалитет на комплексу Визиторског центра Лудаш – објекат Истраживачка станица) са орнитолошким и другим природњачким садржајима у сарадњи са невладиним сектором. Планира се реализација међународног волонтерског радног кампа (локалитет на комплексу Визиторског центра Лудаш – објекат Истраживачка станица) са Младим истраживачима србије – Волонтерским сервисом Србије, као и других кампова различитих тема и садржаја са другим субјектима (нпр. Стваралачки камп – Колонија сликара

„Подржимо заштиту Лудашког и Палићког језера“, Црвени крст, радиоаматери, извиђачи, планинари, љубитељи природе).

Истраживања и мониторинг се одвијају континуирано у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“. Управљач учествује кроз надзор, праћење стања и логистичку подршку (превоз теренским возилом). Већина пројеката је вишегодишњег континуираног карактера у функцији заштите врста и станишта.

У Резервату се реализују заједнички пројекти: зимско храњење птица на локалитету *Селевењска шума* – (II степен заштите), пројекат постављања вештачких дупљи на одговарајућим стаништима и мониторинг птица дупљашаца (сове, птице певачице, грабљивице), мониторинг птица са едукацијом за ученике основних и средњих школа.

- Наставак програма „Активна заштита модровране постављањем вештачких гнездилишних дупљи у Војводини“. Дугогодишњи програм постављања дупљи на одговарајућим стаништима и праћењу гнежђења у Резервату.
- Организовање едукативних излета на подручју резервата – активност која ће се наставити и у 2019. години.
- Праћење стања популације водених птица. Ово је редовна активност управљача која се дешава током целе године, па се тако планира и за 2019. годину.
- Програм активне заштите птица дупљашаца постављањем вештачких гнездилишних дупљи (у Резервату на одговарајућим стаништима). Наведени програм управљач спроводи већ дуги низ година кроз сарадњу са Удружењем љубитеља природе „Riparia“. Поред значајног повећања броја гнездећих парова – конкретно за врсту модроврана – (*Coracias garrulus*), за шумску сову (*Strix aluco*), евидентно је и повећање популација птица других дупљашаца. Наравно, у еколошком смислу, није захвално одређивати тренд наведених популација, будући да је популациона екологија комплексна област, али са овог аспекта можемо да кажемо да је уочена повећана бројност, како гнездећих парова, тако и ширење популације. Током 2019. године наставиће се праћење стања и израда нових дупљи. Управљач у овом програму нема додатних материјалних трошкова.
- И током 2019. године наставиће се истраживања на распрострањењу врсте лептира мочварни мравник (*Phengaris teleius*). Будући да је током прошлих година група истраживача, заједно са стручном и чуварском службом управљача, посетила Национални парк „Кишкуншаг“ у Мађарској, где је на ливадама у пограничној територији обављено рекогносцирање терена и установљено присуство јединки наведеног таксона лептира и за 2019. годину је планирана нова посета и наставак истраживања, како на нашем заштићеном подручју, тако и у Мађарској. Установљавањем ареала ове врсте, моћи ћемо боље да планирамо активности на мерама активне заштите природе, као и припрему едукативне брошуре у вези са условима кошења на ливадама где је установљен лептир мочварни мравник.
- Наставиће се истраживање на распрострањењу инсекатске групе – стеница и то у зависности од карактера земљишта (истраживања института за биологију и екологију Природно-математичког факултета из Новог Сада). Током протеклих година су постигнути изузетно добри резултати истраживања фауне *Heteroptera*. Највећи број представника су степске врсте, широког еуросибирског распрострањења. Врста *Henestaris halophilus* (Бурмеистер, 1835) је типичан представник панонских слатина и среће се само на халофитној вегетацији за коју је везана исхраном. Због ограниченог распрострањења слатинских станишта, врста се сматра рањивом и налази се на Црвеним листама стеница неколико европских земаља. Пројекат ће се наставити и током 2019. године, а резултати ће, свакако, бити веома корисни приликом идентификације слатина (преко инсеката индикатора), степа и других типова станишта, која су веома значајна и осетљива и која захтевају специфично одржавање и управљање.
- И 2019. године, у октобру месецу, управљач планира да организује дводневну радионицу у вези са распрострањењем и екологијом строго заштићене врсте – модроврана (*Coracias*

garrulus), чија популација значајно расте на нашим заштићеним подручјима. Радионица ће се одржати у Визиторском центру „Лудаш“, а предвиђено је да суорганизатор буде Удружења љубитеља природе „Рiparia“. Ово би била седма радионица на ову тему, која се одржава на нашем заштићеном подручју. На основу досадашњег искуства, постоји изузетно велико интересовање, па се очекује и велики број пријављених учесника из различитих организација и институција из земље и иностранства (око 50). Предвиђено је да се првог дана радионице презентују радови уз дискусију у вези са екологијом и заштитом ове врсте, а наредног дана да се израђују вештачке дупље (гнезда) за ову врсту, које ће бити постављене на подручју СРП „Селевењске пустаре“ наредне, 2020. године. За учеснике је предвиђен смештај у Визиторском центру на Лудашу, Истраживачкој станици (објекат поред Центра), као и исхрана.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	130.712,00
Буџет јединице локалне самоуправе	315.750,00
Сопствени приходи од обављања делатности	84.250,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	32.678,00
Укупно	563.390,00

- Средства су намењена за дрвни и други материјал за израду 100 дупљи за модровране, за трошкове исхране учесника конференције о модроврани, као и за исхрану и трошкове боравка учесника еко-кампова (трошкови средстава за хигијену и одржавање Визиторског центра, прања постељине и ангажовања сервиса за чишћење и одржавање зграде) и износе:

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

1) Мере и услови

Управљач је позициониран у систему као карика која учествује у планирању и укључен је у доношење разних урбанистичких планова различите категорије. Планирана је континуирана сарадња са корисницима простора у циљу упућивања на потраживање услова заштите природе надлежног Завода за заштиту природе. С обзиром да је површина овог заштићеног подручја велика, неминовно је да током године до управљача стигне велики број захтева за сагласношћу – за изградњом и изменом намене простора. Управљач на такве захтеве по Закону о заштити природе, након добијених услова заштите природе надлежног завода за заштиту природе – даје позитивно, или негативно решење о сагласности, уз образложење.

2) Активности и учешће управљача на просторном планирању, изградњи и уређењу грађевинског земљишта, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре, на санацији подручја итд.

- Сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе и одговарајућим субјектима у Градској управи града Суботице у вези са планирањем управљања водама на територији града Суботице
- Сарадња са свим корисницима простора који планирају активности изградње и уређења простора.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1) Задаци на развоју културно–образовних и информативно–пропагандних активности

1.1. Штампање промотивног материјала намењеног посетиоцима

Планира се припрема дизајна и штампа новог издања – тројезична брошура у вези са значајним стаништима и врстама резервата, која би се делила посетиоцима дуж две едукативне стазе.

– Средства су намењена за припрему и израду дизајна и штампу тројезичне брошуре и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	80.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	20.000,00
Укупно:	100.000,00

1.2. Брендирање – установљавање заштитног знака СРП „Селевењске пустаре“

У 2019. години ће се наставити промоција новог знака заштићеног подручја. Знак ће бити пласиран локалном становништву и корисницима простора као могућност постављања на своје производе, презентације и слично.

1.3. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)

Наставиће се сарадња са локалним и регионалним гласилима YU – еко ТВ, Панон РТВ, ТВ Војводина и свим заинтересованим гласилима. Планирано је снимање подручја из ваздуха, које би се искористило, како у промотивне сврхе, тако и у сврху мониторинга станишта заштићеног подручја.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	30.000,00
Укупно	30.000,00

2) Опремање центра за посетиоце

Дана 01.05.2018. године на папиру започео је реализација пројекта из програма Interreg – IPA CBC Hungary – Serbia (HUSRB/1602) под називом: A New Approach in Rural Ethno - and Ecotourism: Capacity and Competence (Нови приступ у еко- и етнотуризму: Капацитет и компетенција), а због кашњења потписивања уговора о реализацији активности ће се почети тек од краја новембра 2018. године. Управљач се у овом пројекту појављује као партнер, а носилац је Завод за фармацију, Медицински факултет Универзитета у Новом Саду, партнери су још Универзитет у Сегедину и Институт за низијско шумарство Универзитет у Новом Саду. Кроз пројекат би требало да се реализује адаптација Визиторског центра на Лудашу (молерски радови, лакирање дрвенарије), посетилачка инфраструктура, презентациона башта са врстама лековитог биља које може да се нађе на подручју Резервата. Такође, биће израђена интернет страница наведеног пројекта, као и неке апликације за андроид телефоне које „воде“ посетиоце кроз заштићено подручје. За планиране активности ЈП „Палић-Лудаш“-у је одобрено 7.908.000,00 динара. За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства. У склопу пројекта Conservation of the European Roller in Hungary and Serbia – LIFE18 NAT/HU/000910 је планирана изградња „Визиторског центра за промоцију модровране на Лудашком језеру“. Пројекат је петогодишњи и током 2019. године се не планира почетак изградње објекта, али је неопходна израда извођачког пројекта. Објекат је планиран на месту где се налази полусрушени угоститељски објекат „Szúnyog Csárda“.

Током 2019. године је планирана израда сталне изложбене поставке у холу Визиторског центра. Идеја је да се направе витрине које ће, поред значајних информација о истраживачима који су дали велики допринос у заштити и унапређењу наших заштићених подручја, садржати и књиге, радове и друге артефакте из њиховог живота и рада. Реализација идеје се планира са Биолошким факултетом Универзитета у Београду.

3) Задаци и активности на развоју одрживог туризма

Управљач на заштићеним подручјима располаже Визиторским центром „Лудаш“ са основном наменом позиционирања управљача у простору, смештања стручне и чуварске службе и развојем екотуризма у региону. Као и у случају СРП „Лудашко језеро“ и ПИО „Суботичка пешчара“, добра основа за уређење заштићеног подручја, валоризацију и израду туристичких садржаја је Просторни план предела посебне намене „Суботичка језера и пустаре“. У наредном периоду је планирана израда посебних пројеката за уређење Селевењске шуме и влажних ливада у Резервату. Одређени локалитети заштићеног подручја су традиционална места за излете, али нису уређена. Пројекат развоја одрживог туризма у заштићеним подручјима би се реализовао кроз три сегмента: израда посетилачке инфраструктуре, израда програма за различите циљне групе посетилаца и пласирање програма за основне и средње школе и факултете, посебно у делу који се односи на инкорпорирање посета заштићеним подручјима у планове наведених школских и високошколских установа. За 2018. годину је планиран наставак активности на изради – припреми пројеката, кроз сталне активности управљача. Развој и унапређење екотуристичких садржаја у СРП „Селевењске пустаре“, између осталог, спречава и присуство великог броја миграната, који оштећују мобилијар уз едукативне стазе, као и дрвене елементе едукативних стаза, које користе као огревно дрво.

У СРП „Лудашко језеро“ је реализована адаптација и опремање, као и израда интерактивних едукативних садржаја у оквиру комплекса Визиторски центар Лудаш. Израдом интерактивних едукативних садржаја, као и адаптацијом поткровља у визиторском центру Лудаш су се значајно побољшали услови за посете овом заштићеном подручју (и другим заштићеним подручјима у региону), а сама едукација ће се сигурно подићи на виши ниво.

Током 2019. године је планиран наставак одржавања поменутих садржаја, што не изискује додатна материјална средства – реализоваће се кроз рад чуварске и стручне службе.

(О планираним ИПА пројектима, у вези са Визиторским центром „Лудаш“, информације у програму управљања СРП „Лудашко језеро“ за 2019. годину).

VII САРАДЊА

1) Сарадња и партнерство са локалним становништвом

Планира се стална сарадња чуварске и стручне службе са корисницима простора (локално становништво, закупци пољопривредног државног земљишта, пољопривредници).

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

2) Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

Корисници простора Селевењских пустара или власници/корисници парцела обраћају Управљачу – стручној служби (усмено или писмено) или директно чуварској служби на терену и њихови упити се решавају на начин да им се објасни Уредбом одређен режим, да ли је жељена активност у складу или не, или се упућују у процедуру добијања услова заштите природе, у случају да Управљач оцени да је потребно, имајући у виду прописани режим. Ова комуникација са корисницима/власницима доприноси бољем разумевању и тачнијим подацима о коришћењу. Уз даље развијање базе података, планира се даља стандардизација ових послова у вођењу података о наведеним пословима.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

3) Сарадња са невладиним организацијама

Постоји стална сарадња са више невладиних организација на посебним пројектима и планира се наставак истих у 2019. години. Наставак сарадње се планира са великим бројем невладиних

организација, кроз активности током трајања кампова (IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА – СРП „Лудашко језеро“):

- Млади истраживачи Србије – Волонтерски сервис Србије
- Удружење љубитеља природе „Riparia“ – Суботица
- Удружење „NabiProt“ – Београд
- Научно – истраживачко друштво студената биологије и екологије „Јосиф Панчић“ – Нови Сад
- Удружење „Arcus“ – Бачка Топола и многим другим који пријаве који планирају реализацију својих пројеката на заштићеном подручју.
- Организација за заштиту и проучавање птица из Мађарске – „Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület“ (ММЕ).
- Планиран је наставак међународног волонтерског радног кампа у сарадњи са Волонтерским сервисом Србије (Младим истраживачима Србије).

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

4) Међународна сарадња

Планиран је наставак сарадње са Националним парком Кишкуншаг из Мађарске. Формирано, заједничко Радно тело са по три члана са обе стране, функционише и реализују се активности кроз размену запослених четири пута годишње (по два запослена) за рад на терену (истраживања шафрањике, слепог кучета, заштићених и строго заштићених врста, активне мере заштите), обуци (обука рада чувара заштићених подручја, размена) и сарадњи на новим пројектима (IPA Прекогранична сарадња са Мађарском). Планиран је наставак и интензивирање сарадње и током 2019. године.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

5) Сарадња са надлежним институцијама

- Наставиће се сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе у овину пројекта „Ревитализација уништених и деградираних природних вредности на Суботичко – Хоргошкој пешчари“.
- Наставиће сарадња са Градом Суботица у смислу промоције заштићених подручја и подршке у реализацији кампова (заштита и унапређење биодиверзитета).
- Наставиће сарадња са Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине.
- Наставиће се сарадња са Министарством заштите животне средине – Агенцијом за заштиту животне средине – кроз пројекат узорковања земљишта на заштићеним подручјима СРП „Лудашко језеро“, СРП „Селевењске пустаре“ и ПИО „Суботичка пешчара“ у циљу испитивања.

Управљач ће и у 2019. години учествовати на семинарима за управљаче заштићених подручја, које организује надлежно Министарство, као и на обукама и семинарима.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

6) Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

Приказивање, односно промоција основних вредности Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“, представљаће и у 2019. години један од значајних задатака управљача на остваривању заштите овог подручја. Главни задаци у смислу промоције су:

- стално медијско приказивање (дневне новине, часописи, магазини, радио, телевизија) напора, резултата и успеха на очувању и унапређењу стања комплетног заштићеног подручја, његовог коришћења, као и проблема и тешкоћа који прате заштиту природе,
- снимање популарних, образовних и, евентуално, научних филмова,

- штампање проспеката, лифлета, брошура, приручника, упутстава и других публикација,
- интернет презентација.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	50.000,00
Укупно	50.000,00

VIII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

1. Противпожарна заштита

И током 2019. године ће се у периодима када је повећана опасност од пожара, појачати рад чуварске службе на осматрању.

У Резервату је присутан проблем паљења тршњака, а починиоце је тешко ухватити. Приликом пожара, који се најчешће подмећу са циљем обнове дела тршњака, страда фауна (птице тршњака, корњаче и други водоземци), али и делови ретке флоре. Исти пожар се често преноси и на околно пољопривредно земљиште и дешава се да угрожава и насеља. Због тога се чуварска служба посебно организује у циљу противпожарне заштите у периодима јесен и нарочито пролеће.

Планира се одржавање постојеће опреме апарата за гашење (допуњавање, атести и контрола) и набавка нових.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	8.000,00
Укупно	8.000,00

2. Обележавање важних датума за заштиту животне средине

Током 2019. године је планирано обележавање четири значајна датума за Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“:

- 11. април – *Дан заштите природе*
- 22. април – *Дан планете Земље*
- 5. јун – *Светски Дан заштите животне средине*
- 8. август – *Дан резервата*

Прославу Дана заштите природе и Дана планете Земље ће увеличати ученици основних и средњих школа на српском и мађарском језику, јер ћемо, сада већ традиционално, одржати предавања у више школа. Теме предавања се односе на промоцију заштите природе, као и на угроженост и све већу опасност која прети планети земљи од загађења и уништавања природних ресурса. Дан заштите животне средине ћемо прославити, већ традиционално, као *Дан предузећа*, уз прикладно окупљање свих запослених, гостију из земље и иностранства.

„Трка магараца“ – манифестација у организацији МЗ „Бачки Виногради“ – одржава се у протеклих 20 година последње недеље месеца августа. Будући да се дешава на подручју резервата, управљач ће и ове године учествовати у смислу поделе промотивног материјала и едукације локалног становништва.

- Средства су намењена за кетеринг за госте током манифестација и обележавања важних датума и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	80.000,00

Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	20.000,00
Укупно	100.000,00

IX ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Јавно предузеће „Палић-Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице а једно од њих је и СРП „Селевењске пустаре“.

Сектор заштите природе у Јавном преузећу „Палић - Лудаш“ је организован у функцији обављања управљања заштићеним подручјима. Стручна служба је задужена за планирање, програмирање, праћење стања, извештавање и надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обавља послове чувања, праћења стања и активних мера заштите (извођење неких мера и праћење и надзор над реализацијом на терену - поглавље Г). У оквиру Стручне службе се такође обављају послови сарадње са корисницима и власницима парцела у заштићеним подручјима. Обављају се и послови промоције и развоја едукативних садржаја и сарадње са локалним становништвом.

Још увек је у току завршетак опремања Визиторског центра Лудаш у Хајдукову који је у функцији радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици и централно место за пријем посетилаца свих осталих заштићених подручја, па и посетилаца СРП „Селевењске пустаре“. Неопходно је завршити процедуру техничког пријема како би објекат дошао у пуну функцију.

Заједничке службе ЈП „Палић - Лудаш“ обављају опште послове (менаџмент, рачуноводство, набавке) са седиштем на Палићу.

Делатност Сектора заштите природе се суфинансира преко Фонда за животну средину Града Суботице и путем конкурса за суфинансирање Покрајине и Републике. Едукативни и екотуристички програми су још у развоју. Акт о накнадама је усвојен 2014. године, па је убирање накнада још у зачетку, између осталог, зато што корисници подручја нерадо дају информације о обиму заузећа простора, а методологија утврђивања чињеничног стања на други начин, изискује додатне трошкове, као и време и не представља ефикасан начин утврђивања. Самосталним утврђивањем стања од стране управљача (мерење које су извршили чувари на терену и сл.), наишла су на оспоравања од стране корисника, те смо приступили другој методологији – ангажовање судских вештака.

У наредној, 2019. години, очекујемо да ће се механизам наплате усталити и реализовати у потпуности, у складу са актом о накнадама за заштићено подручје.

**ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2019. ГОДИНУ – Табела прихода за заштићено подручје СРП
"Селевењске пустаре"**

Ред.број	Извори прихода	Износ у динарима
1.	Средства Буџета Републике Србије	2.546.616,25
	1.1. Министарство пољопривреде и заштите животне средине	2.546.616,25
	1.2. Остала средства Републике Србије	0,00
2.	Сопствени приходи	2.183.757,56
	2.1. Приходи од обављања делатности	449.570,00
	2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	1.734.187,56
	2.3. Остали сопствени приходи	0,00
3.	Средства буџета јединице локалне самоуправе	831.945,00
	3.1. Град Суботица	831.945,00
4.	Остала средства	0,00
	4.1. АП Војводина	0,00
	4.2. Конкурси	0,00
	Укупно приходи	5.562.318,81

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2019. ГОДИНУ – Табела планираних расхода за заштићено подручје СРП “Селевењске пустаре”

	Врста расхода	Буџет Републике Србије	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Остала средства	Укупно
	ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ	2.335.904,25	315.320,00	516.195,00	1.543.509,56	0,00	4.710.928,81
	Бруто зараде чувара	495.709,25	0,00	0,00	123.927,31	0,00	619.636,56
	Остали трошкови чуварске службе	196.229,00	0,00	0,00	784.916,00	0,00	981.145,00
	Набавка новог теренског возила	1.029.120,00	257.280,00	0,00	0,00	0,00	1.286.400,00
	Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача и материјални трошкови њиховог рада	80.000,00	0,00	216.195,00	497.232,25	0,00	793.427,25
III	Управљање отпадом – селектирање и одвожење отпада	166.000,00	0,00	0,00	34.000,00	0,00	200.000,00
	Одржавање постојећег мобилијара	119.296,00	0,00	0,00	29.824,00	0,00	149.120,00
	Обележавање – одржавање статусних табли и обнављање граничних ознака	138.400,00	0,00	0,00	34.600,00	0,00	173.000,00
	Заснивање и успостављање базе података ГИС	32.160,00	8.040,00	0,00	0,00	0,00	40.200,00
	Мониторинг - праћење стања (аналитичка вага)	78.990,00	0,00	0,00	39.010,00	0,00	118.000,00
	Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00
	Задаци и активности на заштити, развоју и управљању пољопривредним земљиштем	0,00	0,00	300.000,00	0,00	0,00	300.000,00
IV	ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА	130.712,00	84.250,00	315.750,00	32.678,00	0,00	563.390,00

	Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја - трошкови организације Конференције за модровране	130.712,00	84.250,00	315.750,00	32.678,00	0,00	563.390,00
V	ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА						
VI	ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА	80.000,00	0,00	0,00	50.000,00	0,00	130.000,00
	Штампање промотивног материјала намењеног посетиоцима (проспекти, брошуре...)	80.000,00	0,00	0,00	20.000,00	0,00	100.000,00
	Медијско представљање (израда аудио и видео материјала)	0,00	0,00	0,00	30.000,00	0,00	30.000,00
VII	САРАДЊА	0,00	0,00	0,00	50.000,00	0,00	50.000,00
	Стално медијско приказивање, интернет презентација предузећа	0,00	0,00	0,00	50.000,00	0,00	50.000,00
VIII	ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ	0,00	50.000,00	0,00	58.000,00	0,00	108.000,00
	Противпожарна заштита – одржавање постојеће опреме за гашење	0,00	0,00	0,00	8.000,00	0,00	8.000,00
	Кетеринг за госте током манифестација и обележавања значајних датума	0,00	50.000,00	0,00	50.000,00	0,00	100.000,00
	УКУПНИ ТРОШКОВИ	2.546.616,25	449.570,00	831.945,00	1.734.187,56	0,00	5.562.318,81

